

PUTININTERVJUER FRIADES – STRONGMANTÄVLING FÄLLEDES

Granskningsnämnden friade SVT för sändningen av Oliver Stones okritiska intervjuer med Vladimir Putin. SVT hade gjort tillräckligt tydligt för publiken från vilken utgångspunkt intervjuerna var gjorda, ansåg nämnden. Sämre gick det för sammandraget från tävlingen "Sveriges starkaste man", som fällades för otillbörligt gynnande och kan kosta 100 000 kronor i särskild avgift. I övrigt friades Rapport för ett inslag om Venezuela och Aktuellt för ett inslag om miljöpåverkan av elbilars batterier.

KRITISERADE INTERVJUER MED VLADIMIR PUTIN FRIADES

FRIAT: *Putin enligt Oliver Stone*, SVT2, 2017-08-13 och 2017-08-22, intervjuserie i fyra delar om Vladimir Putin, och *Rapport*, SVT1, 2017-08-14, kl. 19.30, inslag om att SVT kritiserats för att ha sänt *Putin enligt Oliver Stone*. Dnr 17-02133 och 17-02175.

Putin enligt Oliver Stone ("Oliver Stone's The Putin Interviews") var en dokumentärserie av den amerikanske Hollywood-regissören Oliver Stone. Serien byggde på ett dussintal intervjumöten som regissören haft med den ryske presidenten Vladimir Putin de senaste två åren. Serien inleddes med en introduktion av SVT:s utrikeskommentator Bert Sundström, tidigare korrespondent i Ryssland och i USA, som kommenterade seriens ovanliga form och dess kontroversiella innehåll. Seriens fyra delar sändes som två dubbelavsnitt.

Inslaget i Rapport handlade om debatten som uppstått efter sändningen av de två första avsnitten. I inslaget intervjuades Sveriges Radios Fredrik Wadström som kritiserade att SVT sänt serien. Han ansåg bl. a. att SVT "*legitimerade världsbilden*" och att materialet inte gick att förstå om man inte är specialist. SVT Dokumentärs Axel Arnö intervjuades också och sade bl. a. att han ansåg att materialet var mycket intressant och att han utgick från att publiken inte skulle tro att allt Putin sa var sant – "*lika lite som att man skulle se ett tal av Trump och tro på allt han säger*".

Anmälningarna innehöll kritik ur flera delvis motsatta infallsvinklar. Tre anmälare ansåg att serien bl.a. var okritisk och propagandistisk, att det endast var Kremles syn som återgavs och att serien borde följts upp efter sändning eller inte sänts alls. En anmälare ansåg att introduktionen till programserien var en "*förnedrande pekpinne*" som publiken borde slippa och istället "*få ta del av internationellt uppmärksammat information som på ett självklart sätt visas runt om i världen*" utan förmynderi. Anmälaren ansåg även att Fredrik Wadströms uttalande i Rapport var alltför partiskt mot serien.

SVT framhöll i sitt yttrande att det ligger i SVT:s uppdrag att stimulera till debatt, ge allsidig information, belysa händelser och skeenden utifrån olika perspektiv. SVT bedömde att serien hade ett högt allmänintresse. Vid publiceringen utgick SVT ifrån att tittarnas kännedom om Ryssland och president Vladimir Putin är god med anledning av världsläget och den intensiva nyhetsbevakningen de senaste åren. Utöver bevakningen i SVT Nyheter har det bara i SVT:s dokumentärprogram, *Dokument Utifrån*, sänts över tio program i ämnet under perioden. Flertalet av dessa har haft ett kritiskt förhållningssätt till den ryske presidenten.

Med anledning av det kontroversiella innehållet och den annorlunda formen ändrade SVT seriens titel för sändning i SVT från originaltiteln, *Oliver Stone's The Putin Interviews*, till *Putin enligt Oliver Stone*. Detta markerade att materialet inte var journalistiskt granskande utan visade Putin när han talar om sig själv och sin världsbild i gestaltning av Oliver Stone. Av samma anledning gjordes en längre introduktion till serien av SVT:s utrikeskommentator och f.d. korrespondent i Ryssland och USA, Bert

Sundström som lyfte fram seriens speciella värde och förutsättningar. Han sade bl. a: " (...) Och man får en bättre uppfattning om vad, vad är det egentligen som är den ryska synen, den ryska mentaliteten? Putins egen syn på sitt land, sin historia och omvärlden? Och jag tycker att det är någonting som är väl värt att ta till sig. Sedan behöver man ju långt ifrån, liksom acceptera det Putin säger. Det är ju hans personliga version. Det är ju på sätt och vis, kan man säga, ett sorts idolporträtt som Oliver Stone gör av Putin. Utan att egentligen pressa honom med några kritiska eller svåra frågor. Han gör lite grand sådant men alldeles för lite, skulle jag säga. Och Putin får nästan ohämmat föra fram något, som jag skulle säga, är hans egen och den ryska statens propagandabild av verkligheten. Men som är grundad på en faktisk verklighet. (...) Men det är väl bra för oss alla att veta att det är så här Putin ser på verkligheten. Det har vi ju nytta av. Sedan kan man diskutera sen, efteråt då, när man har sett det. Ljuger han? Är det sant? Vad är sant? Vad är inte sant? Hur, hur inställsam får en regissör som Oliver Stone vara, när han intervjuar en makthavare? Kanske inte riktigt så inställsam, tycker jag. (...)"

När det gällde inslaget i Rapport framhöll SVT att det inte var enbart Fredrik Wadströms kritik och perspektiv som belystes i inslaget utan att kritiken också besvarades av bl. a. SVT Dokumentär.

Granskningsnämnden prövade dokumentärserien, Rapportinslaget och två inslag i Sveriges Radio vid samma tillfälle.

När det gäller dokumentärserien *Putin enligt Oliver Stone* bedömde nämnden att samtliga medverkande inklusive intervjuaren Oliver Stone var sådana tillfälligt medverkande för vilka kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än på företrädare för SVT. Deras uttalanden medför inte i sig att programmen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Programmen var dock klart ensidiga till sin utformning då de närmast helt okritiskt förmedlade president Vladimir Putins syn på politiska frågor och ryskt agerande i världspolitiken. En sådan ensidighet kan dock accepteras, under förutsättning att utgångspunkten görs tydlig för publiken.

Nämnden konstaterar att det första programmet föregicks av en introduktion där det framgick att serien var ett personligt porträtt av president Vladimir Putin där han fick stort utrymme att framföra sin världsbild. SVT hade även ändrat programmets titel där den nya titeln "*Putin enligt Oliver Stone*" enligt nämndens mening tydliggjorde programmets utgångspunkt. Nämnden ansåg också att programformatet var sådant att det kan antas ha stått tillräckligt klart för tittarna att SVT genom att sända programmen inte gjorde anspråk på att ge en nyanserad och allsidig bild av rysk politik eller andra frågor som behandlades i programmen. Mot den bakgrunden strider programmen inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Nämnden friade även inslaget i Rapport och kunde inte finna att det anmälaren anfört medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

FÖRINSPELADE INTERVJUER MED TÄVLANDE FÄLLEDES FÖR OTILLBÖRLIGT GYNNANDE FÄLLT: *Sveriges starkaste man*, SVT1, 2017-09-23, sammandrag av en strongmantävling; fråga om otillbörligt gynnande. Dnr. 17/02628.

Programmet var ett sammandrag från en tävling där tio män tävlade om vem som var starkast i Sverige. I tävlingsmiljön exponerades genomgående tre logotyper för olika företag i kosttillskottsbranschen. Loggorna syntes bland annat på banderoller vid sidan om tävlingsområdet och på tävlingsdeltagarnas tröjor.

I programmet, som var en timme långt, fanns fem korta förinspelade presentationer av tävlingsdeltagare. Tre av presentationerna innehöll bland annat intervjuer som inte var inspelade i

tävlingsmiljö. I delar av dessa förinspelade intervjuer hade tävlingsdeltagarna på sig likadana tröjor som när de tävlade.

En anmälare ansåg att programmet blev en "reklamfilm för kommersiella aktörer i sportnutritionsbranschen" i och med exponeringen av logotyperna.

Granskningsnämnden konstaterade att programmet till största delen var en inspelning från ett befintligt arrangemang och att SVT inte hade haft någon möjlighet att påverka miljön på tävlingsarenan. Det förekom heller ingen direkt fokusering på logotyperna i arenan. Nämnden ansåg därför att det gynnande som uppkom genom exponeringen av logotyperna i tävlingsmiljön inte var otillbörligt.

När det gällde intervjuerna i de förinspelade presentationerna var dock nämnden inte lika tillåtande. Nämnden konstaterade att logotypen för ett av varumärkena syntes tydligt i bild på tävlingsdeltagarnas kläder under delar av de förinspelade intervjuerna som inte var gjorda i tävlingsmiljön. Enligt nämndens mening borde det ha varit möjligt för SVT att utforma dessa intervjuer på ett sådant sätt att exponeringen hade undvikits. Genom exponeringen uppkom ett gynnande av företaget som inte uppvägdes av ett tillräckligt informations- eller underhållningsintresse. Nämnden kommer nu att ansöka hos förvaltningsrätten att SVT ska påföras en särskild avgift på 100 000 kronor.

INSLAG OM STÖD FÖR VENEZUELAS PRESIDENT FRIADES

FRIAT: Rapport, SVT1, 2017-08-12, inslag om Venezuela; fråga om opartiskhet. Dnr. 17/02126 och 2129.

Inslaget var ett nyhetsinslag från Venezuela där SVT:s utrikeskorrespondent träffade en grupp fattiga kvinnor som uttryckte sitt stöd för president Nicolas Maduro och uppgav att de hade fått det mycket bättre tack vare honom.

Inslaget anmäldes av sex personer som ansåg att det var partiskt och "*ren propaganda*" för Venezuelas regim. Anmälarna var kritiska mot att SVT inte berättade om den kris som landet befann sig i. De ansåg att reportern i inslaget inte ställde tillräckligt många kritiska frågor till de medverkande och att någon som var kritisk till regimen borde ha intervjuats. Fyra av anmälarna kritiserade att reportern i inslaget visade att han blev bjuden på öl av kvinnorna.

SVT skrev i sitt yttrande att inslaget var en del av en omfattande rapportering om Venezuela under sommaren 2017. Reportaget sändes när SVT Nyheter under flera veckor löpande hade rapporterat om ekonomisk nöd och våldsamma protester i landet. Redan i påannonseringen av inslaget framgick att tittaren nu skulle få se ett annat perspektiv än det som hade präglat sommarens rapportering. Reportern konstaterade i inslaget att den ekonomiska och politiska krisen drabbat fattiga hårt och att också medicin saknades. Att kvinnorna invände och prisade presidenten var också en beskrivning av Venezuela i dag och kvinnorna fick representera de människor i landet som stödjer "*chavismen*".

Granskningsnämnden ansåg att inslagets utgångspunkt framgick tydligt; att, till skillnad från tidigare kritiska rapportering, berätta om människor som anser sig ha fått det bättre under presidentens styre. De intervjuade kvinnorna var tillfälligt medverkande som gav uttryck för sina personliga uppfattningar. Nämnden ansåg att det kunde diskuteras om reportern intog en "*väl okritiska hållning*" i förhållande till de intervjuade kvinnorna och deras åsikter. Sammantaget ansåg dock nämnden inte att reporterns förhållningssätt eller inslagets utformning i övrigt "*gick utöver vad som kan accepteras*". Inslaget friades alltså helt.

INSLAG I AKTUELLT OM BATTERIER I ELBILAR FRIADES

FRIAT: Aktuellt, 2017-06-20, SVT2, kl. 21.00, inslag om batterier i elbilar; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 17/01702.

I löpet till inslaget syntes en skylt där det stod *"Elbil inte alltid grön"*. Samtidigt sa programledaren: *"Elbil, långt ifrån miljöbil, ju större batterier desto större utsläpp"*.

Inslaget påannonserades på följande sätt: *"Det ska handla om elbilar, för allt fler hoppas på visionen om bilar med nollutsläpp. Och antalet elbilar slår just nu rekord i bilförsäljningen. Men ny forskning visar att tillverkningen av batterier till elbilar orsakar stor klimatpåverkan, så om inte biltillverkarna skärper sig så kan viktiga delar av klimatnyttan faktiskt helt försvinna."*

I inslaget sades bland annat att forskare menar att själva batteriet kan vara en större klimatbov än många trott. En representant för Svenska Miljöinstitutet (IVL) sade att tillverkningen av ett batteri gav 5 ton koldioxid i utsläpp och att detta motsvarade ett par års användning av en genomsnittlig modern fossildriven bil.

Den framkom att den mest sålda typen av elbil, med en räckvidd på ca 20 mil på en laddning, har ett batteri som inneburit utsläpp i samband med tillverkning på ca 5 ton koldioxid, vilket motsvarade 2000 liter diesel. En grafisk illustration visade hur den mängden kunde räcka till en snål dieselsbilskörning i 5000 mil, drygt ett varv runt jorden.

Reportern sade att många tillverkare nu tävlade om att göra elbilar med större batterier och längre räckvidd, men att de större batterierna innebar större utsläpp vid tillverkningen. I en grafisk presentation illustrerades hur klimatpåverkan från tillverkningen av en elbil som klarar 50–60 mil utan laddning kan sägas motsvara utsläppen från en snål dieselsbil som rullar fem varv runt jorden.

Representanten för IVL sade därefter att en konsument som valde en elbil med en måttligare storlek på batteriet kanske gjorde ytterligare en liten miljöinsats.

Efter inslaget följde en studiontervju där ordföranden för organisationen Gröna bilister kommenterade rapporten om batteriernas miljöpåverkan.

Inslaget anmäldes av flera personer som ansåg att inslaget gav en felaktig bild av elbilars miljöpåverkan. De ansåg bland annat att inslaget saknade relevant information och att jämförelsen mellan elbilars batteri och en dieselsbils färdsträcka var missvisande. En anmälare ansåg att inslaget gav en falsk bild av att elbilar är värre för klimatet än andra typer av bilar.

Nämnden ansåg att det framgick att inslagets utgångspunkt var den miljöpåverkan tillverkningen av elbilars batterier har. Jämförelsen mellan batteritillverkningen miljöpåverkan och en dieselsbils utsläpp i drift medförde inte att inslaget stred mot kravet på saklighet. Inte heller medförde något annat som anmälarna anfört att inslaget stred mot kraven på opartiskhet och saklighet. En ledamot var skiljaktig och ville fria inslaget med kritik för att det kunde ge en missvisande bild av elbilars miljöpåverkan i förhållande till dieselsbilar.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!